

SEROCKI MIEJSCOWNIK

KRAJOZNAWCZO – TURYSTYCZNY PRZEWODNIK PO GMINIE

Stanisławowo
Ludwinowo Dębskie
Ludwinowo Zegrzyńskie
Zalesie Borowe Marynino
Świecienica Izbica
SEROCK
Wola Kiepińska
Kania Polska
Gasirowo
Kania Nowa
Nowa Wieś
Stasi Las
Zabłocie
Karolino
Wola Smolana
Jadwisin
Dębicki Sulcy
Borowa Góra
Bolesławowo
Jachranka
Cupel Szadki
Dosin Dębe
Skubianka
Wierzbita
Lacha

Odcinek 18 - SEROCK

Śladami ojca, czyli opowieść o Gershonie Mida

Kiedy ze strony przedstawiciela Jewish Records Indexing – Poland, Krzysztofa Malczewskiego, padła propozycja spotkania z przedstawicielami rodziny Mida, poszukującymi śladów rodzinnej historii w Serocku – zgodziłem się natychmiast. Od pewnego czasu dzieją się bowiem ważne rzeczy w przedmiocie losów społeczności żydowskiej Serocka, a niezwykle cenne inicjatywy są podejmowane nie tylko w Izraelu i Stanach Zjednoczonych, ale również w dalekiej Argentynie i równie odległej Australii. Przywracanie pamięci o Żydach w Serocku, którzy stanowili ponad 40% liczby przedwojennych mieszkańców miasta, a którzy zniknęli stąd 5 grudnia 1939 r. wypędzeni przez Niemców i w znacznej większości pomordowani - stanowi swego rodzaju odzyskiwanie przeszłości dla przyszłości. Musimy mieć świadomość, iż pamięć o przeszłości budujemy z ocalałych drobiazgów, z opowiedzianych ludzkich historii, z bolesnych doświadczeń i dramatów rodzin. Pierwszym przejawem owego odzyskiwania przeszłości było wydanie w Izraelu Sefer Serotsk w 1971 r.

Spotkaliśmy się w Serocku 30 lipca tego roku. Przybyście z Kanady okazali się bardzo sympatycznymi ludźmi, a Israel Mida interesującym rozmówcą. Odwiedził on sztetl (miasteczko), z którego pochodził jego ojciec, aby skonfrontować z rzeczywistością jego opowieści i wspomnienia przekazywane dzieciom i wnukom oraz odtworzyć genealogię rodziny. Oprócz pracy zawodowej, Israel działa bardzo aktywnie w wielu organizacjach i fundacjach, wymieniając choćby Fundację Szymona Wiesenthala, czy Centrum Studiów Żydowskich.

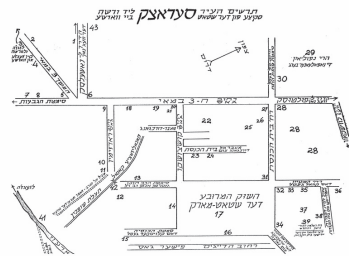

Historia ojca Israela jest fascynująca. Gershon Mida urodził się w Serocku 15 sierpnia 1919 r. Jego ojciec, Całka, był melamedem, czyli nauczycielem w chederze – żydowskiej szkole. Dziadek, Abram Mendel Mida także był melamedem a matka, Fryma-Rojza Kanier pochodziła również z nauczycielskiej rodziny. Gershon miał czterech braci - Nachmana, Mojsze, Chaskiela i Enocha. W październiku

1939 r., wraz z Mojżeszem, uciekł z Serocka na tereny znajdujące się pod okupacją sowiecką. Znalazł się w Białymstoku, ale gdy podobnie, jak tysiące Polaków i Żydów, odmówił przyjęcia obywatelstwa sowieckiego, w marcu 1940 został z tysiącami obywateli polskich wywieziony w głąb Rosji. Trafił do gułagu w Republice Komi po zachodniej stronie

Duma Serocka - 7 letnia Szkoła Publiczna im. R. Traugutta, której absolwentem był Gershon Mida

Przedwojenny plan centrum Serocka

gór Ural. Obóz znajdował się w pobliżu stolicy republiki, miasta Syktywkar, w pobliżu ujścia Szoły do Wyczegdy. Był to teren bagien i dziewiczych lasów, przy wyrobie których katorżniczo pracowali więźniowie. Nie wytrzymał tego brat Gershona, który zmarł w łagrze w 1941 r. Po zawarciu układu Sikorski-Majski, Gershon wraz z wieloma polskimi obywatelami został zwolniony z łagru, ale pracował w Syktywkarze aż do 1945 r. Po zakończeniu II wojny światowej został przetransportowany na Ukrainę, do pracy w rolnictwie. Został zatrudniony przy zrywaniu owoców w pobliżu miasta Melitopol, w obwodzie zaporoskim, w południowo-wschodniej części Ukrainy. Tu poznał żonę, obywatelkę

Na ganku dawnej, serockiej szkoły
FOT. L WALSH

Ukrainy, Rachelę Pogrubiecką, wraz z którą wrócił do Polski z transportami repatriantów ze wschodu. Zorientowawszy się, że najbliższa rodzina - rodzice i bracia, zostali zamordowani przez nazistów, wyjechał do Berlina, gdzie trafił do obozu dla przesiedleńców na terenie amerykańskiej strefy miasta. W Niemczech, w 1947 r., urodził się im pierwszy syn Chaim. W 1950 r. Gershon z żoną zdecydowali się wyjechać do Kanady, gdzie osiedli w mieście Winnipeg. Tu urodziły się im kolejne dzieci - Israel, Debora i Daniel. Gershon początkowo pracował jako stolarz, ale szybko założył dobrze prosperującą firmę budowlaną. Zmarł w 2006 r.

Obraz Joshuy Grossbarda

Ulica Kościuszki z widocznymi jeszcze zniszczeniami wojennymi. Po lewej stronie pusty plac po zburzonym domu, w którym mieszkał ojciec Israela Mida

fer Serotks oraz książkę „Serock i jego mieszkańcy w starej fotografii” (mojego autorstwa), udaliśmy się na spacer po mieście. Rozpoczęliśmy od Rynku i tablicy pamiątkowej na ratuszu, która odnosi się również do żydowskich obywateli Serocka, pomordowanych i zmarłych w czasie II wojny światowej. Pamiątkowe zdjęcia zrobiliśmy przed dawnym domem Wołosza, w którym mieszkał ostatni rabin Serocka, Icchak Morgenstern, pełniący posługę w synagodze przy obecnej ul. 11 Listopada. Duże zainteresowanie wywołał drewniany budynek dawnej szkoły na ul. Św. Wojciecha. W niej rozpoczął swą naukę Gershon Mida, który edukację w Serocku zakończył już w nowym, pięknym budynku przy ul. Pułtuskiej. Przy tej ulicy, noszącej wówczas nazwę ulicy księdza Welońskiego, miał swój dom dziadek Gershona, Abram Mendel Mida. Pokazałem, gdzie była łaźnia żydowska, czyli mykwa (obecnie róg ul. Św. Wojciecha i ul. Poniatowskiego) oraz dom słynnego rabina Jozefa Lewinsteina na ulicy Poniatowskiego. Spacerem udaliśmy się na Barbarkę, gdzie na terenie grodziska działała w czasie wojny niemiecka kawiarnia. Niemcy wykorzystali żydowskie tablice nagrobne do budowy tarasu widokowego

Ozdobne elementy macewy

Macewy z żydowskiego cmentarza